



Başkent Üniversitesi Tıp, Diş Hekimliği ve Mühendislik Fakültesi Öğrencilerinin HIV/AIDS Bilgi Düzeyleri ve Hastalığa Yaklaşımlarının Araştırılması

Investigation of HIV/AIDS Knowledge Levels and Approaches to the Disease of Başkent University Faculty of Medicine, Dentistry and Engineering Students

Nuran SARI¹([iD](#)), Süveyda BİLGİÇ²([iD](#)), Doğa AYDOĞAN²([iD](#)), Nur İlayda AKICI²([iD](#)), Esmâ Yağmur YAVUZ²([iD](#)), Nur Selin KUŞÇU²([iD](#)), Yasaman ARZANI ARDEBİLİ²([iD](#)), Meriç YAVUZ ÇOLAK³([iD](#)), Özlem KURT AZAP¹([iD](#))

¹ Başkent Üniversitesi Tıp Fakültesi, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

² Başkent Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıp Fakültesi Öğrencisi, Ankara, Türkiye

³ Başkent Üniversitesi Tıp Fakültesi, Biyoistatistik Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

Makale atfı: Sarı N, Bilgiç S, Aydoğan D, Akıcı Nİ, Yavuz EY, Kuşçu NS ve ark. Başkent üniversitesi tıp, diş hekimliği ve mühendislik fakültesi öğrencilerinin HIV/AIDS bilgi düzeyleri ve hastalığa yaklaşımlarının araştırılması. FLORA 2023;28(3):552-561.

ÖZ

Giriş: Dünyada ve ülkemizde HIV/AIDS hasta sayısı artmaktadır. Bulaşıcı hastalıkların kontrolü için gerekli olan toplumsal bilinç düzeyinin geliştirilebilmesinde üniversite öğrencilerinin önemli rol oynadığı düşünülmektedir. Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin bilgi düzeylerini araştırmak, hastalığa yönelik tutumlarını belirlemek ve davranış şekillerini değerlendirerek ileride yapılacak çalışmalar, eğitimler ve uygulamalar için yol gösterici olmak amaçlanmıştır.

Materyal ve Metod: Araştırmamız tanımlayıcı türde, kesitsel bir saha çalışmasıdır. HIV/AIDS bulaş yolları, hastalığı tanıma, tutum ve davranışlar ile ilgili soruların yer aldığı anket, üniversitemiz tıp, diş hekimliği ve mühendislik fakültesi öğrencilerine çevrim içi sistemle ulaştırılmıştır. 14 Şubat 2022 ve 1 Nisan 2022 tarihleri arasında yapılan anket verileri SPSS 25 istatistik paket programına kaydedilerek analizleri yapılmıştır.

Bulgular: Ankete mühendislik fakültesinden 76, tıp fakültesinden 121, diş hekimliği fakültesinden 36, toplam 233 öğrenci katılmıştır. Öğrencilerin 159'u kadın, 73'ü erkektir. Yaş ortalamaları 22.8 ± 1.9 yıl olarak saptanmıştır. Mühendislik fakültesi öğrencileri ile sağlık alanında eğitim alan grup arasında HIV ve AIDS'in farkını, korunma yollarını ve hastalık etkenlerini bilme konusunda anlamlı farklılık saptanmıştır ($p < 0.05$). Ayrıca HIV bulaş yolları ile ilgili; genetik geçiş, aynı çatal-bıçak ve havlu kullanımı, umumi tuvaletler, öpüşme, hapşırma, el sıkışma, yüzme havuzundan bulaş gibi soruların yanıtlarında ilgili iki grup arasında anlamlı farklılık mevcuttur ($p < 0.05$). Kan nakli, aynı jilet-iğne kullanımı, dövme yaptırmak, hamilelik ve doğumla bulaşır bilgisi mühendislik fakültesinde anlamlı oranda düşük bulunmuştur ($p < 0.05$). Ayrıca mühendislik fakültesi öğrencilerinin %14.5'i düzenli egzersiz yaparak HIV/AIDS'ten korunulabileceğini ve %36.8'i HIV/AIDS'e karşı aşı olduğunu düşünmekteydi ($p < 0.05$). HIV/AIDS hastalarının toplum için tehdit oluşturma sorusuna sağlık alanında eğitim gören öğrencilerin %33.5'i, mühendislik fakültesi öğrencilerinin %34.2'si evet cevabı vermiştir. HIV/AIDS ile ilgili daha fazla bilgi almak isteyenlerin oranı sağlık alanında %86, mühendislik fakültesi öğrencilerinde %80.3'tür.

Sonuç: Çalışmamızda üniversite öğrencilerinin HIV/AIDS konusundaki belli bir bilgi düzeyine sahip olmalarına rağmen eksik, yanlış tutum ve davranışlarının olduğu da görülmüştür. Toplumla ilgilendiren bulaşıcı hastalıklar ile ilgili gerekli eğitimlerin tüm bölümleri kapsamı gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Üniversite öğrencileri; HIV/AIDS; Bilgi düzeyi; Yaklaşım

Geliş Tarihi/Received: 02/09/2023 - Kabul Ediliş Tarihi/Accepted: 11/09/2023

©Telif Hakkı 2023 Flora. Makale metnine www.floradergisi.org web adresinden ulaşılabilir.

Creative Commons Atıf-GayriTicari-AynıLisanslaPaylaş 4.0 Uluslararası Lisansı altında lisanslanmıştır.

Çevrim içi Yayın Tarihi: 20.09.2023

ABSTRACT

Başkent Üniversitesi Tıp, Diş Hekimliği ve Mühendislik Fakültesi Öğrencilerinin HIV/AIDS Bilgi Düzeyleri ve Hastalığa Yaklaşımlarının Araştırılması

Nuran SARI¹, Süveyda BİLGİÇ², Doğa AYDOĞAN², Nur İlayda AKICI², Esmâ Yağmur YAVUZ², Nur Selin KUŞÇU², Yasaman ARZANI ARDEBİLİ², Meriç YAVUZ ÇOLAK³, Özlem KURT AZAP¹

¹ Department of Infectious Diseases and Clinical Microbiology, Başkent University Faculty of Medicine, Ankara, Türkiye

² Student of Faculty of Medicine, Başkent University Faculty of Medicine, Ankara, Türkiye

³ Department of Biostatistics, Başkent University Faculty of Medicine, Ankara, Türkiye

Introduction: The number of HIV/AIDS patients is increasing in the world and in our country. It is thought that university students play an important role in developing social awareness necessary for the control of infectious diseases. This study aims to investigate the knowledge level of university students, determine their attitudes towards the disease, and evaluate their behavioral patterns to provide guidance for future studies, training and practices.

Materials and Methods: Our research is a descriptive, cross-sectional field study. A survey including questions about HIV/AIDS transmission routes, disease recognition, attitudes and behaviors was prepared and delivered to the students of our university's faculty of medicine, dentistry and engineering via an online system. The survey data conducted between February 14, 2022 and April 1, 2022 was recorded and analyzed in the SPSS 25 statistical package program.

Results: A total of 233 students participated in the survey, 76 from the faculty of engineering, 121 from the faculty of medicine, and 36 from the faculty of dentistry. 159 of the students are women and 73 are men. The average age was found to be 22.8 ± 1.9 years. Between the students of the faculty of engineering and the group studying in the field of health; There was a significant difference in knowing the HIV/AIDS difference, ways of protection and disease agent ($p < 0.05$). In addition, questions about the ways of HIV transmission; There is a significant difference between the two groups regarding genetic transmission, use of the same forks and knives, towels, public toilets, kissing, sneezing, shaking hands, and contamination from swimming pools ($p < 0.05$). Knowledge that it can be transmitted through blood transfusion, using the same razor and needle, getting a tattoo, pregnancy and birth was found to be significantly lower in the faculty of engineering ($p < 0.05$). Additionally, 14.5% of the faculty of engineering students thought that they could be protected from HIV/AIDS by exercising regularly and 36.8% thought that they were vaccinated against HIV/AIDS ($p < 0.05$).

To the question of whether HIV/AIDS patients pose a threat to society, 33.5% of students studying in the field of health and 34.2% of students of the faculty of engineering answered yes. The rate of those who want to learn more about HIV/AIDS is 86% in the field of health and 80.3% in the faculty of engineering.

Conclusion: In our study, it was also observed that although university students had a certain level of knowledge about HIV/AIDS, they had incomplete and wrong attitudes and behaviors. Necessary training on infectious diseases of public concern must cover all departments.

Key Words: University students; HIV/AIDS; Level of knowledge; Approach

GİRİŞ

İnsan immün yetmezlik virüsü [human immunodeficiency virus (HIV)] *Retroviridae* ailesinden bir RNA virüsüdür. Bağışıklık sistemini baskılayarak fırsatçı enfeksiyonlara, kansere ve tedavi edilmezse ölüme yol açabilmektedir. Enfeksiyonunun ilerlemiş hastalık belirtilerinin başlamış olduğu dönem, edinilmiş bağışıklık yetersizliği sendromu [acquired immunodeficiency syndrome (AIDS)] olarak tanımlanmaktadır^[1]. İlk kez 1960 yılında ortaya çıktığının bilinmesine rağmen HIV'in neden olduğu hastalık, 1980'li yıllarda fırsatçı enfeksiyonlarla tanımlanmıştır. Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezi (CDC) tarafından epidemiyolojik

ve klinik veriler ile 1982 yılında AIDS vaka tanımı yapılmıştır^[2]. Cinsel temas, damar içi madde kullanımı, kan ve kan ürünleriyle temas, anneden bebeğe geçiş temel bulaş yolları arasındadır^[3]. Hastalığın yayılımının önlenmesinde, bulaş yollarının bilinmesi ve gerekli korunma önlemlerinin alınması gerekmektedir.

HIV enfeksiyonu küresel bir epidemidir. Dünyada ve ülkemizde seyahatlerin artması ve globalleşme ile hastalığın yayılımı da artmaktadır. Dünyada günümüze kadar yaklaşık 85.6 milyon kişi HIV virüsü ile infekte olmuş ve yaklaşık 40.4 milyon kişi HIV nedeniyle hayatını kaybetmiştir. 2022 yılı itibarıyla dünya çapında yaklaşık

39 milyon kişinin HIV ile yaşamakta olduğu bildirilmektedir.^[3] Dünya çapında 15-49 yaş arası yetişkinlerin tahminen %0.7'sinde HIV mevcuttur. 2022 yılında 1.3 milyon kişi HIV ile yeni enfekte olmuş, 620.000 kişi HIV ilişkili hastalıklar nedeniyle hayatını kaybetmiştir.^[4]

Ülkemizde ise 1985 yılından 15 Kasım 2022 tarihine (en son yayımlanmış olan T.C. Sağlık Bakanlığı verilerine göre) kadar doğrulama testi pozitif tespit edilerek bildirim yapılan 34.453 HIV pozitif kişi ve 2177 AIDS vakası mevcuttur. Vakaların en fazla görüldüğü yaş grubu 25-29 ve 30-34 yaş aralığındadır. Bulaş yoluna göre dağılımına bakıldığında, vakaların %43.8'inin cinsel yolla bulaşmakta olduğu, cinsel yolla bulaştığı bildirilen bu vakaların %68.5'inin bulaşma yolunun heteroseksüel cinsel ilişki olduğu bilinmektedir. Ayrıca, vakaların %0.91'inin bulaşma yolu damar içi madde kullanımı olup %55.04'ünün bulaş yolu bilinmemektedir.^[5] 2016 yılında HIV pozitif kişi sayısı 2689 iken, 1 Ocak-15 Kasım 2022 tarihlerinde ise 2901 HIV (+) kişi ve 70 AIDS vakası olmak üzere toplam 2971 vaka doğrulama testi pozitif tespit edilmiştir.^[5] 2000-2018 yılları arasındaki dönemde HIV enfeksiyonu görülme sıklığının %400 oranında artış gösterdiği bildirilmektedir.^[6]

Vaka sayısındaki artışta etkili olan faktörler arasında komşu ülkelerden göçler, seyahatler, toplumda HIV enfeksiyonu hakkında farkındalığın yeterince gelişmemiş olması, risk gruplarına yeterince ulaşılabilmesi, damgalama, ayrımcılık nedeniyle test yaptırılmaması, aktif enfeksiyonu bulunan hastaların tedavi alamaması, hastalığı bulaştırmaya devam etmeleri ve okullarda cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlardan korunma eğitimlerinin yetersizliği sayılabilir.^[6]

Üniversite öğrencilerinin hastalığın en sık görüldüğü yaş grubunda olmaları nedeniyle korunmaları için gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir. Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin bilgi düzeyini araştırmak, hastalığa yönelik tutumlarını belirlemek ve davranış şekilleri değerlendirilerek hastalığa karşı farkındalığı arttırmak, ileride yapılacak çalışmalar, eğitimler ve uygulamalar için yol gösterici olmak amaçlanmıştır.

MATERYAL ve METOD

Çalışma Dizayını

Çalışmanın evrenini Başkent Üniversitesi Tıp Fakültesi, Diş Hekimliği Fakültesi ve Mühendislik Fakültesi öğrencileri oluşturmaktadır. Tanımlayıcı türde, kesitsel bir saha çalışmasıdır. Ulusal ve uluslararası literatür taraması yapılarak HIV/AIDS bulaş yolları, hastalığı tanıma, tutum, yaklaşımlar ile ilgili soruların yer aldığı anket hazırlanmıştır. Çalışmanın örneklemini bu fakülte-lerde yapılacak anket uygulamasına yanıt veren öğrenciler oluşturmaktadır. Anket çevrim içi sistemle uygulanmıştır. Anketin uygulama tarihi 14 Şubat 2022 ve 1 Nisan 2022 tarihleri arasındadır. Çalışmaya katılan tüm öğrencilerin bilgilendirilmiş onamı alınarak anket başlatılmıştır.

İstatistiksel Analiz

Anket sonucunda toplanan veriler değerlendirmeler için SPSS 25 (Statistical Package for the Social Sciences, SPSS Inc., Chicago, IL, USA) istatistiksel paket programı kaydedilerek, analizleri yapılmıştır. Çalışmada tanımlayıcı istatistik olarak; kategorik değişkenlerin değerlendirilmesinde frekans (n) ve yüzde (%) değerleri kullanılmıştır. Kategorik değişkenlerin karşılaştırılmasında Pearson Ki-kare testi veya test varsayımları karşılanmadığı durumda Fisher exact testi ve tüm hipotez testlerinde Tıp 1 hata olasılığı $\alpha = 0.05$ kullanılmıştır.

Etik Kurul Onayı

Bu çalışma Başkent Üniversitesi Tıp ve Sağlık Bilimleri Araştırma Kurulu tarafından onaylanmış (Tarih 07.02.2022, Karar no: E-94603339-604.02-101446) ve Başkent Üniversitesi Araştırma Fonu tarafından desteklenmiştir. Çalışma Helsinki İlkeler Deklarasyonu'na uyularak gerçekleştirilmiştir.

BULGULAR

Çalışmamıza 159 kadın (%68.2), 74 (%31.8) erkek toplam 233 üniversite öğrencisi katılmıştır. Katılımcıların yaş ortalaması 22.8 ± 1.9 yıl ve %70.8'ini 17-23 yaş arasındaki öğrenciler oluşturmaktaydı. Sınıf olarak en fazla katılımı %27.3 üçüncü sınıf öğrencileri, %22.3 ile birinci sınıf öğrencileri oluşturmaktaydı. Bölümlere bakıldığında %51.9 tıp fakültesi, %32.6 mühendislik fakültesi, %15.5 diş hekimliği fakültesi öğrencileri

Tablo 1. Ankete katılan 233 üniversite öğrencisinin demografik verileri

	Sayı (n= 233)	%
Cinsiyet		
Kadın	159	68.2
Erkek	74	31.8
Yaş		
Ortalama ± Standart sapma	22.8 ± 1.9	
Medyan (minimum-maksimum)	22 (17-29)	
Yaş aralıkları		
>23	155	70.8
23-29	68	29.2
Sınıf		
1	52	22.3
2	37	15.9
3	64	27.5
4	41	17.6
5	18	7.7
6	21	9.0
Fakülte		
Tıp fakültesi	121	51.9
Mühendislik fakültesi	76	32.6
Diş hekimliği fakültesi	36	15.5
Medeni durum		
Evli	3	1.3
Bekar	230	98.7
Partner durumu		
Partner yok	141	60.5
Tek partner	82	35.2
Çok sayıda partner	10	4.3
Yaşadığı ortam		
Ailesi ile yaşıyor	147	63.1
Yurtta kalıyor	26	11.2
Evde yalnız yaşıyor	43	18.5
Arkadaşları ile yaşıyor	17	7.3

katılım sağlamıştı. Öğrencilerin %98.7'si bekar, %60.5'inin partneri bulunmuyordu, %63.1'i aileyle yaşıyordu (Tablo 1).

Sağlık alanında eğitim alan öğrenciler (tıp fakültesi ve diş hekimliği fakültesi) ile mühendislik fakültesi öğrencileri arasında HIV/AIDS ile ilgili bilgi düzeyleri karşılaştırıldığında HIV ve AIDS'in farkını, korunma yolları ve hastalık etkenini bilme sorularında anlamlı farklılıklar saptandı ($p < 0.05$). Ayrıca HIV bulaş yolları ile ilgili sorulardan; genetik geçiş, aynı catal-bıçak ve havlu kullanımı, umumi tuvaletler, öpüşme, hapsirme, el sıkışma, yüzme havuzundan bulaş ile ilgili iki grup arasında anlamlı farklılık vardı. Mühendislik fakültesinde yanlış cevap verme oranı daha yüksek saptandı ($p < 0.05$) (Tablo 2). Bulaş ile ilgili kan

nakli, aynı jilet-iğne kullanımı, dövme yaptırmakla ve hamilelik, doğumla bulaşır bilgisi mühendislik fakültesinde anlamlı olarak daha düşük bulundu ($p < 0.05$). Ayrıca mühendislik fakültesi öğrencilerinin %14.5'i düzenli egzersiz yaparak HIV/AIDS'ten korunulabileceğini ve %36.8'i HIV/AIDS'e karşı aşı olduğunu düşünmekteydi ($p < 0.05$) (Tablo 2).

Sağlık alanında eğitim alan öğrenciler ile mühendislik fakültesi öğrencileri arasında HIV/AIDS ile ilgili bilgi alma ve başvuru kaynakları sorularında; sağlık alanında eğitim alan öğrencilerde okul ve sağlık çalışanlarından, mühendislik fakültesi öğrencilerinde ise sosyal medya, televizyon ve arkadaşlardan bilgi alma anlamlı olarak yüksek oranda saptandı ($p < 0.05$). Her iki

Tablo 2. Sağlık alanında eğitim alan öğrenciler ile mühendislik fakültesi öğrencileri arasında HIV/AIDS ile ilgili bilgi düzeylerinin değerlendirilmesi

	Sağlık alanı (Tıp ve diş hekimliği fakültesi) (n= 157)		Mühendislik fakültesi (n= 76)		p
	n	%	n	%	
HIV/AIDS hakkında yeterli bilgi sahibi misiniz?	101	64.3	39	51.3	0.066
HIV/AIDS farkını biliyor musunuz?	118	75.3	26	34.2	0.001
HIV/AIDS bulaş yollarını biliyor musunuz?	139	88.5	55	72.3	0.054
HIV/AIDS korunma yollarını biliyor musunuz?	118	75.1	40	52.6	0.029
Çevrenizde HIV/AIDS olduğunu bildiğiniz biri var mı?	6	3.8	10	13.1	0.012
HIV/AIDS'in hastalık etkeni nedir?					
Virüs	155	98.7	63	82	0.015*
Bakteri	1	0.6	6	7.8	
Mantar	1	0.6	2	2.6	
Parazit	0	0	5	6.5	
Bulaş yolları, tanı, korunma ile ilgili sorular					
Korunmasız cinsel yolla bulaşır	155	98.7	74	97.3	0.395
Oral ilişki ile bulaşır	78	49.6	43	56.5	0.198
Anal ilişki ile bulaşır	119	75.7	55	72.3	0.401
Homoseksüel ilişki ile bulaşır	121	44.1	46	61.3	0.006
Heteroseksüel ilişki ile bulaşır	116	73.8	45	59.2	0.024
Aynı çatal-bıçak, havlu kullanımı ile bulaşır	13	8.8	19	25	0.001
Umumi tuvaletler ile bulaşır	17	10.8	21	28	0.011
Öpüşme ile bulaşır	17	10.8	22	29	0.001
Emzirme ile bulaşır	52	33.3	12	16	0.004
Böcek ısırığı ile bulaşır	8	5.1	19	25	0.001
Kan nakli ile bulaşır	139	88.5	51	67.1	0.001
Aynı jilet-iğne kullanımı ile bulaşır	135	85.9	56	73.6	0.027
El sıkışmak ile bulaşır	1	0.6	5	6.5	0.015
Yüzme havuzundan bulaşır	3	1.9	8	10.5	0.006
Hapşırma, öksürmekle bulaşır	4	2.5	4	5.2	0.241
Dövme yaptırmakla bulaşır	90	57.3	25	35.5	0.001
Genetik olarak geçer	18	11.4	27	35.5	0.001
Hamilelik ve doğumla bulaşır	97	61.8	21	27.6	0.001
Kesin tanı kan testi ile konulur	144	91.7	67	88.1	0.708
Hastalık başışıklığı baskılar, enfeksiyonlara yol açar	156	99.4	73	96.1	0.103
Kondom kullanımı bulaşmayı önlemede en etkili yöntemlerden biridir	149	94.9	69	90.8	0.179
Düzenli egzersiz yaparak HIV/AIDS'ten korunulabilir	6	3.8	11	14.5	0.004
HIV/AIDS hastalığının aşısı vardır	19	12.2	28	36.8	0.001
HIV/AIDS tedavi edilmezse ölümcüldür	130	82.8	57	75.0	0.110

*Pearson Ki-kare testi, diğerlerinde Fisher exact testi kullanılmıştır, evet cevabı üzerinden analizler yapılmıştır.

Tablo 3. Sağlık alanında eğitim alan öğrenciler ile mühendislik fakültesi öğrencileri arasında HIV/AIDS ile ilgili bilgi alma ve başvuru kaynaklarının değerlendirilmesi

	Sağlık alanı (Tıp ve diş hekimliği fakültesi) (n= 157)		Mühendislik fakültesi (n= 76)		p
	n	%	n	%	
HIV/AIDS ile ilgili bilgi alma kaynaklarınız nelerdir?					
Okul	120	76.4	13	17.1	0.001
Hastane	61	38.9	29	38.2	0.518
Sağlık çalışanları	85	54.5	18	24.3	0.001
Aile	15	9.6	13	11.7	0.76
Arkadaşlar	39	24.8	29	38.2	0.027
Sosyal medya	72	45.9	45	60.0	0.030
İnternet	118	75.2	64	84.2	0.079
Gazete	6	3.8	2	2.6	0.484
Televizyon	19	12.1	25	32.9	0.001
Broşür	29	18.5	8	10.5	0.084
Dergi	12	7.6	4	5.3	0.355
Kitap	32	20.4	14	18.4	0.435
HIV/AIDS hastalandığından şüphelendiğinizde nereye başvurursunuz?					
Arkadaşlar	11	7.0	5	6.6	0.572
Aile hekimi	36	22.9	20	26.3	0.340
Hastane	140	90.3	65	85.5	0.193
Eczane	0	0	1	1.3	0.326

Fisher exact testi kullanılmıştır, evet cevabı üzerinden analizler yapılmıştır.

grupta da HIV/AIDS hastalandığından şüphelendiğinizde nereye başvurursunuz sorusuna %85 üzerinde "hastane" cevabı verilmiştir ($p > 0.05$) (Tablo 3).

Öğrenciler arasında HIV/AIDS ile ilgili tutum ve yaklaşımların değerlendirilmesi sorularında; "HIV/AIDS hastası okuluna/işine devam edebilir mi?", "HIV/AIDS hastası ile tokalaşır mısınız?", "İşveren olsanız HIV/AIDS hastası çalışmanızın işine, diğer çalışanların sağlığını korumak için son verir misiniz?", "HIV/AIDS hastasının çocuğu olmalı mıdır?", "Arkadaşınızın HIV/AIDS hastası olduğunu öğrendiğinizde arkadaş olmaya devam eder misiniz?" sorularına olumlu cevaplar mühendislik fakültesi öğrencilerinde anlamlı olarak düşük saptanmıştır ($p < 0.05$) (Tablo 4).

Sağlık alanında eğitim alanlarda, mesleki olarak HIV/AIDS hastalığı açısından risk altında olduğunu düşünenlerin oranı %65.6, mühendislik fakültesinde okuyanlarda %7.9'dur ($p < 0.05$).

"HIV/AIDS hastaları toplum için tehdit oluşturuyor mu?" sorusuna sağlık alanında eğitim gören öğrencilerin %33.5'i, mühendislik öğrencilerinin %34.2'si evet cevabı vermiştir. HIV/AIDS ile ilgili daha fazla bilgi almak isteyenlerin oranı sağlık alanında %86, mühendislik fakültesi öğrencilerinde %80.3'tür.

TARTIŞMA

Bulaşıcı hastalıklardan korunmak ve kontrol altına alınabilmeleri için toplumsal bilgi, tutum ve yaklaşımların araştırılması gerekmektedir. Bu şekilde eksik ve yanlış uygulamalara karşı önlem alınabilecektir. HIV/AIDS, artan hasta sayıları nedeniyle önemli araştırma alanlarından. Üniversite öğrencilerinin aktif sosyal yaşantıları, içinde buldukları akademik ortam ve ileride rol alacakları statüler göz önüne alındığında bilgi edinme ve paylaşımlarının yüksek olacağı düşünülmektedir. Bu nedenle planladığımız çalışmamıza sağlık alanında eğitim gören tıp ve diş hekimliği fakültesi

Tablo 4. Sağlık alanında eğitim alan öğrenciler ile mühendislik fakültesi öğrencileri arasında HIV/AIDS ile ilgili tutum ve yaklaşımlarının değerlendirilmesi

	Sağlık alanı (Tıp ve diş hekimliği fakültesi) (n= 157)		Mühendislik fakültesi (n= 76)		p
	n	%	n	%	
HIV/AIDS hastası dış görünüşünden tanınabilir	10	6.3	5	6.5	0.577
HIV testi yaptırdım	32	20.4	11	14.5	0.182
Partnerimden HIV testi yaptırmasını isterim	99	63.5	41	53.9	0.106
Evlenecek çiftlere evlenmeden önce test yapılmalıdır	147	93.6	71	93.4	0.577
HIV/AIDS hastası okulun/işine devam edebilir mi?	153	97.5	69	90.8	0.043
HIV/AIDS hastası ile tokalaşır mısınız?	133	84.7	50	65.8	0.001
Komşunuzun HIV/AIDS hastası olmasından rahatsız olur musunuz?	23	14.6	16	21.1	0.149
İşveren olsanız HIV/AIDS hastası çalışanın işine, diğer çalışanların sağlığını korumak için son verir misiniz?	19	12.1	18	23.7	0.021
Arkadaşınızın HIV/AIDS hastası olduğunu öğrendiğinizde arkadaş olmaya devam eder misiniz?	151	96.2	64	84.2	0.002
HIV testiniz pozitif çıksa sonucu paylaşıyor musunuz?	114	72.6	61	80.3	0.134
Pozitif test sonucumu ailem ile paylaşıyorum	56	35.7	32	42.1	0.210
Pozitif test sonucumu arkadaşlarım ile paylaşıyorum	84	53.5	28	36.8	0.012
Pozitif test sonucumu eş/partnerim ile paylaşıyorum	37	24	16	21.1	0.372
HIV/AIDS hastası olsanız utanır mısınız?	83	52.8	29	38.1	0.025
Evleneceğiniz kişinin HIV pozitif olması kararınızı değiştirir mi?	101	64.3	47	61.8	0.466
Eşinizin HIV pozitif olduğunu öğrenirseniz boşanır mısınız?	53	33.7	29	38.1	0.791
HIV/AIDS'ten korunmada tek eşlilik önemlidir	146	93.0	70	92.1	0.499
HIV/AIDS hastasının çocuğu olmalı mıdır?	90	57.3	31	40.7	0.005
HIV/AIDS hastaları hastalıkları hakkında diğer kişilere bilgi vermelidir	136	86.6	66	86.8	0.570
HIV/AIDS hastaları toplum için tehdit oluşturuyor mu?	52	33.3	26	34.2	0.504
Öğrenciler için HIV/AIDS'ten bulaş ve korunma yolları ile ilgili kitap/broşür/afiş hazırlanmalıdır	151	96.2	69	90.8	0.087
HIV/AIDS'ten bulaş ve korunma yolları ile ilgili tüm öğrencilere eğitim verilmelidir	155	98.7	72	94.7	0.090
Öğrenciler için HIV/AIDS'ten bulaş ve korunma yolları ile ilgili seminerler/konferanslar düzenlenmelidir	155	99.4	74	97.4	0.251
HIV/AIDS ile ilgili daha fazla bilgi almak ister misiniz?	135	86	61	80.3	0.176
Mesleki olarak HIV/AIDS hastalığı açısından risk altında olduğumu düşünüyorum	103	65.6	6	7.9	0.001

Fisher exact testi kullanılmıştır, evet cevabı üzerinden analizler yapılmıştır.

öğrencileri ile sağlık dışı alanda eğitim gören Mühendislik fakültesi öğrencileri dahil edilmiştir. Öğrencilere yapılan anket sonucunda yapılan karşılaştırmalarda benzerlikler, farklılıklar ve bazı bilgi eksiklikleri olduğu görülmüştür.

Ankette “HIV/AIDS hakkında yeterli bilgi sahibi misiniz?” sorusuna sağlık alanında %64.3, mühendislik fakültesi öğrencilerinde %51.3 evet cevabı verilmiştir. Aralarındaki fark anlamlı olmakla birlikte yaklaşık %40 oranında iki grupta

da bilgi eksikliği görülmektedir. Ayrıca HIV ve AIDS'in farkını bilme, korunma yollarını ve hastalık etkenlerini tanıma sağlık alanında daha fazla olmakla birlikte, %5-25 oranında bilgi eksiklikleri olduğu göze çarpmaktadır. Nijerya'daki öğrenciler arasında HIV bilgisi ve cinsel uygulamalar üzerine yapılan bir araştırma, genel olarak %50'nin üzerinde bilgiye sahip olunmasına rağmen riskli davranışlarda bulunduğu göstermektedir^[7]. Eğitimlerin davranışa dönüşene kadar devamlılığının sağlanmasının gerekli olduğu anlaşılmaktadır.

Çalışmamızda bulaş yolları ile ilgili sorulardan; genetik geçiş, aynı çatal-bıçak ve havlu kullanımı, umumi tuvaletler, öpüşme, hapsirme, el sıkışma, yüzme havuzundan bulaş olabileceği cevaplarında iki grup arasında anlamlı farklılık vardı. Mühendislik fakültesinde yanlış cevap verme oranı daha yüksek saptanmış olmakla birlikte sağlık ile ilgili eğitim alanlarda da %1-10 arasında değişen oranlarda yanlış cevaplar olduğu görülmüştür. Bulaş ile ilgili doğru cevaplardan; kan nakli, aynı jilet-iğne kullanımı, dövme yaptırmakla, hamilelik ve doğumla bulaşır bilgisi mühendislik fakültesinde anlamlı olarak daha düşük bulundu. Ayrıca mühendislik fakültesi öğrencilerinin %14.5'i düzenli egzersiz yaparak HIV/AIDS'den korunulabileceğini ve %36.8'i HIV/AIDS'e karşı aşı olduğunu düşünmekteydi. Benzer şekilde Tayvan, Amerika ve ülkemizde yapılan çalışmalarda öğrenciler arasında sineklerden, havuzlardan ve tuvaletlerden bulaş olabileceği şeklinde yanlış bilgi ve inanışlar olduğu bildirilmektedir^[8-10]. Hastalığın en sık görüldüğü erişkin yaş grubunda olan üniversite öğrencilerinin bulaş yollarını bilmesi ve korunmak için gerekli önlemleri alabilmesi sağlanmalıdır.

Öğrencilerin sağlık ile ilgili toplumsal konularda bilimsel kaynaklardan doğru bilgiye erişmeleri önemlidir. Anket çalışmamızda sağlık alanında eğitim alan öğrenciler ile mühendislik öğrencileri arasında HIV/AIDS ile ilgili bilgi alma ve başvuru kaynakları sorularında; her iki grupta da bilgiye erişimin yüksek oranda internet yolu ile sağlanmış olduğu görülmüştür. Ayrıca sağlık alanında eğitim alan öğrencilerde okul ve sağlık çalışanlarından, mühendislik fakültesi öğrencilerinde ise sosyal medya, televizyon, ve arkadaşlardan bilgi alma anlamlı olarak yüksek oranda saptanmıştır. Benzer şekilde internet ve televizyonun HIV/AIDS ile ilgili ilk kaynak görüldüğünü bildiren çalışmalar

mevcuttur^[10]. İlgili kaynaklardaki bilgilerin uzman kuruluşlar aracılığıyla denetlenmesi gerekmektedir. Çalışmamızda her iki grupta da HIV/AIDS hastalığından şüphelendiğinizde nereye başvurursunuz sorusuna %85'in üzerinde hastane cevabı verilmiş olması tanı ve tedavide gecikme olmaması açısından önemlidir. Öğrencilerin rahatlıkla sağlık kuruluşlarına ulaşımı sağlanmalıdır.

HIV/AIDS ile ilgili tutum ve yaklaşımların değerlendirilmesi sorularında farklılıklar saptanmıştır. HIV/AIDS hastasının okuluna/işine devam etmesi, HIV/AIDS hastası ile tokalaşma, HIV/AIDS hastası çalışanın işine son verme, "HIV/AIDS hastasının çocuğu olmalı mı?", "HIV/AIDS hastası olduğunu öğrendiğinizde arkadaş olmaya devam eder misiniz?" sorularına mühendislik fakültesi öğrencileri olumsuz cevap vermiştir. Bununla birlikte sağlık alanında eğitim alanlarda da düşük de olsa benzer olumsuz yaklaşımların olabileceği görülmüştür. HIV/AIDS hastalarını toplum için tehdit görenlerin oranı her iki grupta da %30'un üzerindedir. Çin'de yapılan çalışmada öğrenciler arasında, tıp fakültesi öğrencilerinin HIV hastalarına karşı daha olumlu ve kabullenici olduğu bildirilmektedir^[11]. Ancak HIV/AIDS hastalarının toplum için risk olarak görüldüğünü bildiren çalışmalar da mevcuttur^[12]. Bu gibi ayrımcılık ve dışlanmaya neden olan ön yargıların bilgi eksikliğinden kaynaklandığı aşikardır.

Sağlık alanında eğitim alanlarda, mesleki olarak HIV/AIDS hastalığı açısından risk altında olduğunu düşünenlerin oranı %65.6'dır. Sağlık çalışanları, kan ve sekresyonlarla bulaşan enfeksiyonlar açısından risk altındadır. Sağlık alanında eğitim alan %35'lik grup riskli olmadıklarını düşünmektedir. Şili ve Çin'den yapılan çalışmalarda üniversite öğrencileri HIV/AIDS bulaşı açısından endişeli olduklarını bildirmekteledir^[13,14]. Öğrencilere enfeksiyonların bulaş yolları, korunma yolları, sağlık öğrencilerinin kan teması olabilecek durumlarda koruyucu ekipmanlarını nasıl kullanacakları gibi konularda temel eğitimlerin sağlanması endişelerin giderilmesinde yararlı olabilecektir.

Çalışmamızda sağlık alanında eğitim alan öğrencilerin bilgi düzeyleri yüksek ve yaklaşımları daha doğru bulunmakla birlikte eksikler de saptanmıştır. Beklenen şekilde çalışmalarda da tıp fakültesi öğrencilerinde diğer bölümlere oranla bilgi düzeyinin yüksek olduğu bildirilmektedir^[15].

Çalışmamızda öğrencilerin çoğunluğu daha fazla bilgi almak istemektedirler (sağlık alanı %86, mühendislik %80.3). “Bulaş ve HIV/AIDS’ten korunma yolları ile ilgili tüm öğrencilere eğitim verilmelidir, seminerler/konferanslar düzenlenmelidir, kitap/broşür/afiş hazırlanmalıdır” maddelerine %90-98 oranında her iki grup da evet cevabı verilmiştir. Öğrencilerin bu taleplerini karşılamak için gerekli çalışmalar planlanmalıdır. Çalışmalar hastalıktan korunma, kontrol altına alınmasında da etkili olacaktır.

Çalışmamızın kısıtlılıkları

Çalışmamız kesitsel bir saha çalışması olup bulgularımız tüm üniversite öğrencilerini temsil etmemektedir. Üç fakülteye anket uygulanmıştır, üniversite öğrencilerinin katılım sayısı azdır. Bu nedenle toplumun çoğunluğunu temsil edecek daha geniş kapsamlı çalışmalara ihtiyaç vardır. Bununla birlikte öğrenciler arasındaki bilgi eksikliği, farklılıklar, yanlış yaklaşımların belirlenmesinde gelecek çalışmalara örnek olabilecek bu verilerin değerli olduğu düşünülmektedir.

SONUÇ

Çalışmamızda üniversite öğrencilerinin HIV/AIDS konusundaki belirli bir bilgi düzeyine sahip olmalarına rağmen eksik/yanlış tutum ve davranışlarının olduğu görülmüştür. İnfekte bir bireyle karşılaştığında veya kendisi infekte olduğunda sosyal ilişkilerini nasıl düzenlemesi gerektiği konusunda bu bilgi düzeyine paralel hareket etmeyeceğini ve sosyal ilişkilerinde abartılı kısıtlamalar, ön yargı ve damgalamaya gidebilecekleri anlaşılabilir. Çalışmamızdan elde ettiğimiz bulgulara dayanarak tüm üniversite öğrencilerinin HIV/AIDS ile ilgili bilgi düzeyinin artırılması ve bu bilgilerin pratikte kullanılabilmesi için daha fazla eğitime ihtiyaç olduğu açıktır. Doğru korunma ve kontrol yöntemleri, bulaş sayısının azalmasına ve HIV ile infekte bireylerle sosyal ilişkilerin düzenlenmesine katkı sağlayacaktır. Elde ettiğimiz bu sonuçların üniversitelerde HIV/AIDS ile ilgili sağlık eğitimlerinin planlanması ve uygulanmasında yol gösterici olabileceği düşünülmektedir.

ETİK KURUL ONAYI

Bu çalışma için Başkent Üniversitesi Tıp ve Sağlık Bilimleri Araştırma Kurulundan etik onay izni alınmıştır (Karar no: 1011446, Tarih: 07.02.2022).

ÇIKAR ÇATIŞMASI

Yazarlar bu makale ile ilgili herhangi bir çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

YAZAR KATKISI

Anafikir/Planlama: NS, SB, DA, NİA, EYY, NSK, YAA, ÖKA

Analiz/Yorum: NS, SB, DA, NİA, EYY, NSK, YAA, MYÇ

Veri sağlama: NS, SB, DA, NİA, EYY, NSK, YAA, MYÇ

Yazım: NS, SB, DA, NİA, EYY, NSK, YAA

Gözden Geçirme ve Düzeltme: NS, ÖKA

Onaylama: NS, SB, DA, NİA, EYY, NSK, YAA, ÖKA

KAYNAKLAR

1. Sterling TR, Chaisson RE. General clinical manifestations of human immunodeficiency virus infection (Including acute retroviral syndrome and oral, cutaneous, renal, ocular, metabolic, and cardiac diseases). In: John E Bennett, Raphael Dolin, Martin J Blaser (eds). Mandell, Douglas, and Bennett’s Principles and Practice of Infectious Disease. 9th ed. Philadelphia: Elsevier, 2020:1659-81.
2. Rio C, Curran CW, Baden LR, Barouch DH. Epidemiology and prevention of AIDS and HIV infection, including preexposure prophylaxis and HIV vaccine development. In: John E Bennett, Raphael Dolin, Martin J Blaser (eds). Mandell, Douglas, and Bennett’s Principles and Practice of Infectious Disease. 9th ed. Philadelphia: Elsevier, 2020:1599-618.
3. World Health Organization (WHO). HIV/AIDS. Erişim adresi: <http://www.who.int/data/gho/data/themes/hiv-aids> (Erişim tarihi: 10.09.2023).
4. United Nations Programme on HIV/AIDS (UNAIDS). The path that ends AIDS 2023 UNAIDS global AIDS update. Erişim adresi: <https://thepath.unaids.org> (Erişim tarihi: 10.09.2023).
5. T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü Bulaşıcı Hastalıklar Dairesi Başkanlığı. HIV/AIDS istatistikleri. Erişim adresi: <https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/birimler/bulasici-hastaliklar-ve-erken-uyari-db/Dokumanlar/Istatistikler/hiv-aids.pdf> (Erişim tarihi: 10.09.2023).
6. T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü. Türkiye HIV/AIDS kontrol programı (2019-2024). Ankara 2019:1-22.
7. Odusanya O, Alakija W. HIV: Knowledge and sexual practices amongst students of a school of community health in Lagos, Nigeria. African J Med Science 2004;33:45-9.
8. Tung WC, Ding K, Farmer S. Knowledge, attitudes, and behaviors related to HIV and AIDS among college students in Taiwan. J Ass Nurs AIDS Care 2008;19:397-408. <https://doi.org/10.1016/j.jana.2008.04.009>

9. Inungu J, Mumford V, Younis M, Langford S. HIV knowledge, attitudes and practices among college students in the United States. *J Health Hum Serv Adm* 2009;32:259-77.
10. Özdemir M, Feyziođlu B, Dođan M, Baykan M, Baysal B. Üniversite öğrencilerinin HIV/AIDS hakkındaki bilgi düzeyi ve tutumlarının değerlendirilmesi. *Balikesir Sağlık Bil Derg* 2014;3:79-86.
11. Tan X, Pan J, Zhou D, Wang C, Xie C. HIV/AIDS knowledge, attitude and behaviour assessment of Chinese students: A questionnaire study. *Int J Environ Res Public Health* 2007;4:248-53. <https://doi.org/10.3390/ijerph2007030009>
12. Babaođlu T, Demir G, Biçer S. Hemşirelik bölümü öğrencilerinin HIV/AIDS hakkındaki bilgi düzeyleri ve tutumlarının değerlendirilmesi. *Bozok Tıp Derg* 2018;8:8-24.
13. Zhang L, Yu H, Lou H, Rong W, Meng X, Du X. HIV/AIDS-related knowledge and attitudes among Chinese college students and associated factors: A cross-sectional study. *Front Public Health* 2022;9:80426. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2021.804626>
14. Ferrer L, Cianelli R, Guzman E, Cabieses B, Irrazabal L, Bernales M, et al. Chilean university students: Knowledge and concern about HIV/AIDS. *J Assoc Nurses AIDS Care* 2007;18:51-6. <https://doi.org/10.1016/j.jana.2007.07.001>
15. Maimaiti N, Shamsuddin K, Abdurahim A, Tothi N. Knowledge, attitude and practice regarding HIV/AIDS among university students in Xinjiang. *Global J Health Sci* 2010;2:51-62. <https://doi.org/10.5539/gjhs.v2n2p51>

Yazışma Adresi/Address for Correspondence

Dr. Nuran SARI

Başkent Üniversitesi Tıp Fakültesi,
İnfeksiyon Hastalıkları ve
Klinik Mikrobiyoloji Anabilim Dalı,
Ankara, Türkiye

E-posta: nuran_sari2003@yahoo.com